

Wespen en raamval

Aad van Diemen

Inleiding

Vanaf 2006 tot en met 2016 heb ik wespen en bijen geïnventariseerd op de vliegbasis Gilze-Rijen. De meerderheid van de tellingen valt in het midden deel van deze periode. In het seizoen 2011 heeft er een raamval gestaan (Fig. 1). Bij het maken van een lijst voor de wespen voor EIS vielen de aard en hoeveelheid vangsten uit de raamval op. Over de bijen had ik al eerder gerapporteerd en ik ben de raamvalvondsten van de bijen nog eens nagelopen. Slechts één soort is uitsluitend via de raamval waargenomen.

Alvorens de wespen te bespreken, eerst iets over het terrein zelf.

Figuur 1. Aan het werk bij de raamval. Foto C. Borghouts.

Vliegbasis Gilze-Rijen

Het terrein omvat netto ongeveer zeven km-hokken. Het gehele gebied heeft pleistoceen zand als ondergrond. Het originele reliëf is deels bewaard; daarnaast zijn er veel kunstmatige verhogingen tot wel zes meter en meer.

Het centrale middendeel bestaat uit twee landingsbanen die haaks op elkaar staan: in een kruisvorm. Betreding voor insectenonderzoek daar is niet toegestaan. Dit terrein bestaat uit kort gehouden droge hei en schraalland. Het omliggende gebied bestaat uit afwisselend oude heide, bossen met voornamelijk grove den, enkele poelen met soms veel wilg. Het terrein is bekend omdat hier een restpopulatie van de boomkikker aanwezig is. Er zijn verrassende stukken met opeens veel appelbes, eiken, vlier, sporkehout en overall wel bramen. Kortom, er is voor bijen en wespen genoeg voedsel en nestgelegenheid. Daarbij komt dat militairen altijd wel kleinschalig aan het rommelen zijn, zodat steeds ergens pioniersituaties aanwezig zijn.

Inventarisatie

De raamval heeft gestaan van begin april tot half oktober 2011, steeds op dezelfde plek. Voor de handvangsten is het terrein ongeveer tien keer per jaar bezocht gedurende zes jaar. Daarna vier jaar in een verminderde frequentie. De duur van het bezoek is gemiddeld 5 uur.

De wespenfamilies die zijn geïnventariseerd staan in tabel 1. Het zijn de bekende families waarvoor goede determinatietabellen beschikbaar zijn.

In totaal zijn 101 soorten geteld en ongeveer 720 beesten waargenomen. De meesten ook opgeprik: ruim 600.

Tabel 1. Aantal soorten per familie/familiegroep en vangmethode.

Familie	handvangst	handvangst + raamval	raamval	totaal
Crabronidae + Sphecidae	20	18	11	49
Vespidae	11	2	3	16
Chrysididae + Tiphidae + Mutillidae	4	4	5	13
Pompilidae	1	14	8	23
Totaal	36	38	27	101

Conclusies

Zonder de raamval zou het aantal waargenomen soorten wespen ongeveer 25 % minder zijn. Uit de tabel valt dat niet af te lezen, maar een aanzienlijk aantal wespen dat alleen in de raamval voorkwam, werd maar eenmaal aangetroffen. Dat betekent dat die wespen waarschijnlijk alleen maar via de raamval gevangen kunnen worden.

De aantallen zijn te laag om harde conclusies te kunnen trekken over de families. Het lijkt erop dat de Pompilidae eerder met de raamval verschalkt worden en de Vespidae juist minder.

De belangrijkste conclusie is toch wel dat zelfs de behoorlijk intensief toegepaste methode van handvangst toch tot minimaal 25 % missen leidt. Je kunt je zelfs afvragen wat het aantal soorten wordt als er raamvallen op meer plaatsen zouden staan en op andere posities. Verder zijn er nog andere methodes dan handvangst en raamval. Kortom, er blijft zeker nog een percentage gemiste soorten bestaan.

Summary

During ten years, 101 wasps species are caught on the airbase Gilze-Rijen. A window trap was installed during one season. All other findings were hand caught. The window trap resulted in an increase of 25% more species.